

Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny Národního shromáždění v roce 1925 na území České republiky

Dne 15. října 1925 byl vydán zákon č. 205 Sbírkou zákonů a nařízení, který upravoval „řád volení“ z roku 1920 a mj. přinesl i změny ve vymezení volebních krajů. Zůstalo jich sice 14, ale změnila se územní příslušnost dvou soudních okresů k volebnímu kraji (výměna mezi kraji Olomouc a Ostrava) a v důsledku Trianonské dohody, kterou byla republika přičknuta některá dříve sporná území, se počet soudních okresů ve volebním kraji Moravská Ostrava zvýšil o sedm. Jeden soudní okres (Zlín) přibyl v kraji Uherské Hradiště a jeden (Olomouc-venkov) v kraji Olomouc.

Stanovil také nové počty poslanců, kteří se budou volit v jednotlivých volebních krajích. Na jednotlivé kraje připadalo 8 až 19 mandátů, ve volebním kraji č. 1 se sídlem v Praze se vzhledem k jeho mimořádnému územnímu rozsahu volilo 48 poslanců. Volební kraje byly vymezeny výčtem soudních okresů, volební kraj č. 1 byl vymezen v podstatě shodně s rokem 1920.

Ve volbách kandidovalo celkem 21 stran, z nichž 10 podalo kandidátní listiny ve všech volebních krajích:

- Bund der Landwirte (BdL)
- Československá národní demokracie (ČSND)
- Československá sociálně demokratická strana dělnická (ČSDSD)
- Československá strana lidová (ČSL)
- Československá strana socialistická s Karpatoruskou stranou trudovou (ČSSaKT)
- Deutsche Christsoziale Volkspartei (DCV)
- Deutsche Nationalpartei (DNP)
- Komunistická strana Československa (KSČ)
- Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu (RSZML)
- Sozialdemokratische Arbeitpartei in der Tschechoslowakischen Republik (DSDAP)

V jednotlivých volebních krajích kandidoval různý počet stran, nejméně 13 v kraji č. 7 Karlovy Vary a nejvíce 18 v kraji č. 10 Jihlava. Z dalších stran nejčastěji kandidovaly Československá živnostensko-obchodnická strana středostavovská (ČSŽOSS) a Národní strana práce (NSP) ve 13 volebních krajích.

Přestože strany kandidující ve všech krajích v nich také získaly hlasy, rozložení zisků je velmi nerovnoměrné. Např. porovnání počtu hlasů pro tyto strany celkem za Čechy a celkem za Moravu a Slezsko ukazuje značně výrazný rozdíl mezi oběma zeměmi u strany ČSL (Čechy 8,0 %, Morava a Slezsko 21,4 %) a u strany ČSSaKT (Čechy 11,8 %, Morava a Slezsko 7,0 %). Ještě výraznější jsou rozdíly mezi jednotlivými kraji. Nejzřetelnější jsou v případě volebních krajů Uherské Hradiště, kde s převahou zvítězila ČSL (40,3 % hlasů) a částečně Karlovy Vary, kde nejvýraznějšího podílu dosáhla DSDAP (28,9 % hlasů). Mezi novými politickými subjekty dosáhla nejvýraznějšího úspěchu KSČ, jejíž zisk byl rovnoměrný v Čechách i na Moravě a ve Slezsku. V žádném z volebních krajů s výjimkou Plzně neklesl zisk KSČ pod 7,0 % (maximum 21,0 % v kraji Louny).

Tabulka 18 Platné hlasy podle stran a volebních krajů (abs.) - v pořadí podle zkratký názvu

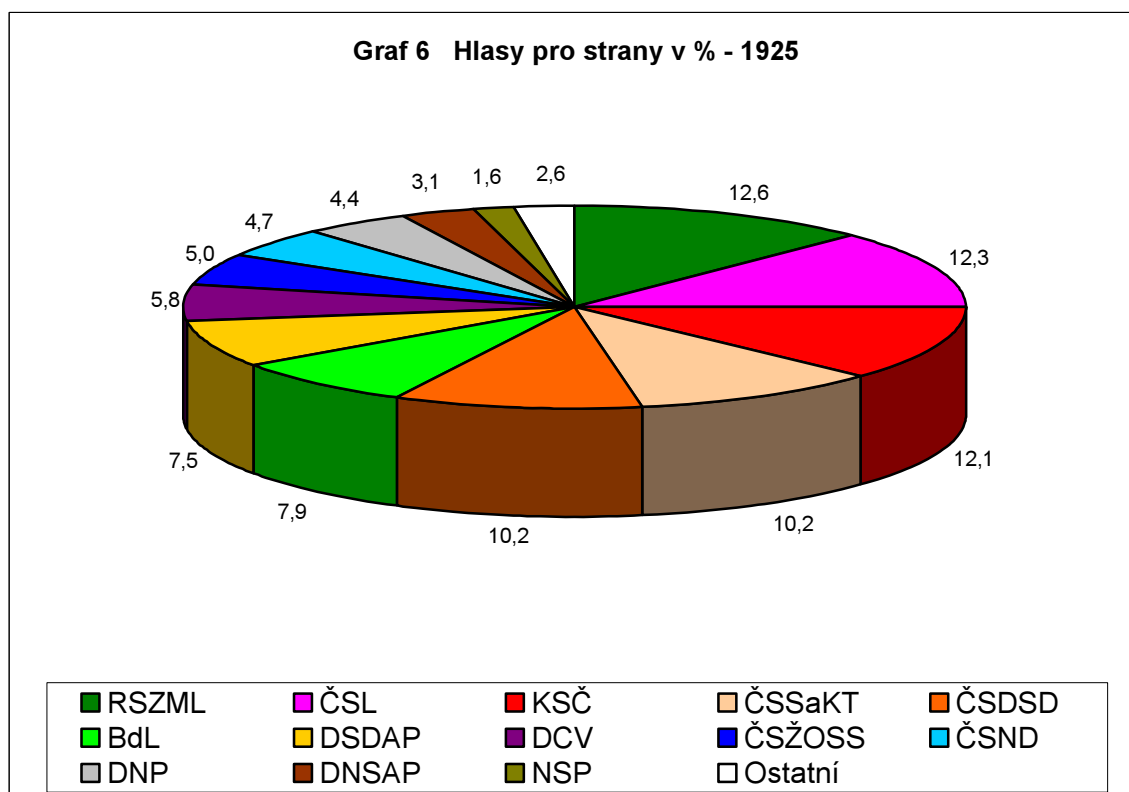
Strana (zkratka názvu)	Volební kraj - Čechy										Čechy celkem	Volební kraj - Morava a Slezsko					Morava a Slezsko celkem	České země celkem	
	Praha A	Praha B	Pardubice	Hradec Králové	Mladá Bole- slav	Česká Lipa	Louny	Karlovy Vary	Plzeň	České Buděj- ovice		Brno	Olo- mouc	Uhér. Hradiš- tě	Morav. Ostrava				
BdChLV	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	2 406	2 406	
BdL	1 175	3 760	15 000	24 576	25 763	68 559	32 747	72 514	52 961	23 963	x	2 392	28 178	25 222	42 345	21	14 689	110 455	431 473
ČDMZS	15	734	x	x	x	x	1 386	x	x	x	x	1 822	4 479	x	3 334	2 779	x	12 414	14 549
ČSAK	3 744	6 484	1 142	1 442	3 059	x	1 351	x	2 315	1 673	21 210	1 476	2 724	x	1 915	571	x	6 686	27 896
ČSDSD	52 186	61 972	32 732	27 207	33 525	8 853	44 719	2 817	95 441	26 200	385 652	16 006	27 424	67 193	44 540	10 772	67 193	165 935	551 587
ČSL	53 105	57 747	50 083	34 746	31 885	1 551	11 232	369	21 451	34 625	296 794	45 219	94 781	75 112	78 860	75 795	75 112	369 767	666 561
ČSND	57 309	48 569	12 592	13 917	18 476	3 383	17 573	1 706	25 696	14 915	214 136	3 645	9 776	13 933	10 844	4 558	13 933	42 756	256 892
ČSSaKT	87 191	95 886	33 971	35 020	60 077	10 095	43 972	3 619	34 570	30 972	435 373	13 924	44 419	27 233	24 792	10 841	27 233	121 209	556 582
ČsŽoss	34 989	36 737	17 830	20 325	29 408	2 294	19 647	x	17 009	15 835	194 074	10 736	22 177	14 867	21 206	11 027	14 867	80 013	274 087
DCV	1 113	802	6 646	17 051	22 159	46 374	31 498	29 654	18 472	24 588	198 357	18 951	19 729	39 148	36 928	657	39 148	115 413	313 770
DFSP	x	x	x	240	x	x	x	1 1367	x	x	11 607	x	x	x	x	x	x	x	11 607
DNP	5 226	3 167	1 221	9 243	23 181	45 145	23 855	32 432	8 731	8 233	160 434	7 309	8 538	37 262	24 319	49	37 262	77 477	237 911
DNSAP	x	x	1 861	6 638	25 792	29 810	24 606	22 275	5 223	2 514	118 719	3 014	4 553	x	17 012	x	24 909	49 488	168 207
DSDAP	4 405	2 775	5 734	21 565	17 178	74 022	55 060	84 126	37 486	14 635	316 986	7 132	18 501	26 317	35 608	1 227	26 317	88 785	405 771
KSČ	76 513	72 862	22 825	23 579	65 436	40 109	93 284	27 345	20 832	24 598	467 383	21 091	54 022	56 865	29 760	30 052	56 865	191 790	659 173
Nkom	638	604	x	579	1 058	x	559	x	x	x	3 438	x	2 873	x	x	x	552	3 425	6 863
NSP	13 244	11 239	3 302	4 077	3 453	904	5217	x	2 309	2 133	45 878	3 141	16 690	7 069	6 988	5 213	7 069	39 101	84 979
OběS	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	4 240	4 240	4 240
PZLR	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	368	x	8	x	x	29 884	30 260	30 260
RSZML	82 007	84 290	55 320	48 072	67 529	1 711	32 986	1 138	53 154	61 255	487 462	38 369	49 960	32 889	46 521	31 667	32 889	199 406	686 868
ŽidStr	6 386	4 087	x	752	1 509	1 317	3 557	1 734	2 739	x	22 081	2 339	5 001	5 663	3 163	2 676	5 663	18 842	40 923
Celkem	479 246	491 715	260 259	289 029	429 488	334 127	443 249	291 096	398 389	286 139	3 702 737	225 112	410 869	477 825	428 149	187 913	477 825	1 729 868	5 432 605

VOLBY DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY NÁRODNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ ČSR V ROCE 1925

Tabulka 19 Platné hlasy v % podle stran a volebních krajů - v pořadí podle % hlasů celkem

Strana (zkratka názvu)	Volební kraj - Čechy										Čechy celkem	Volební kraj - Morava a Slezsko				Morava a Slezsko celkem	České země celkem	
	Praha A	Praha B	Partdu- bice	Hradec Králové	Mladá Bole- slav	Česká Lípa	Louny	Karlovy Vary	Pízeň	České Budějo- vice		Jihlava	Brno	Olo- mouc	Uhher. Hradiště			Morav. Ostrava
RSZML	17,1	17,1	21,3	16,6	15,7	0,5	7,4	0,4	13,3	21,4	13,2	17,0	12,2	10,9	16,9	6,9	11,5	12,6
ČSL	11,1	11,7	19,2	12,0	7,4	0,5	2,5	0,1	5,4	12,1	8,0	20,1	23,1	18,4	40,3	15,7	21,4	12,3
KSČ	16,0	14,8	8,8	8,2	15,2	12,0	21,0	9,4	5,2	8,6	12,6	9,4	13,1	7,0	16,0	11,9	11,1	12,1
ČSSaKT	18,2	19,5	13,1	12,1	14,0	3,0	9,9	1,2	8,7	10,8	11,8	6,2	10,8	5,8	5,8	5,7	7,0	10,2
ČSDSD	10,9	12,6	12,6	9,4	7,8	2,6	10,1	1,0	24,0	9,2	10,4	7,1	6,7	10,4	5,7	14,1	9,6	10,2
BdL	0,2	0,8	5,8	8,5	6,0	20,5	7,4	24,9	13,3	8,4	8,7	12,5	6,1	9,9	0,0	3,1	6,4	7,9
DSDAP	0,9	0,6	2,2	7,5	4,0	22,2	12,4	28,9	9,4	5,1	8,6	3,2	4,5	8,3	0,7	5,5	5,1	7,5
DCV	0,2	0,2	2,6	5,9	5,2	13,9	7,1	10,2	4,6	8,6	5,4	8,4	4,8	8,6	0,3	8,2	6,7	5,8
ČSŽOSS	7,3	7,5	6,9	7,0	6,8	0,7	4,4	x	4,3	5,5	5,2	4,8	5,4	5,0	5,9	3,1	4,6	5,0
ČSND	12,0	9,9	4,8	4,8	4,3	1,0	4,0	0,6	6,4	5,2	5,8	1,6	2,4	2,5	2,4	2,9	2,5	4,7
DNP	1,1	0,6	0,5	3,2	5,4	13,5	5,4	11,1	2,2	2,9	4,3	3,2	2,1	5,7	0,0	7,8	4,5	4,4
DNSAP	x	x	0,7	2,3	6,0	8,9	5,6	7,7	1,3	0,9	3,2	1,3	1,1	4,0	x	5,2	2,9	3,1
NSP	2,8	2,3	1,3	1,4	0,8	0,3	1,2	x	0,6	0,7	1,2	1,4	4,1	1,6	2,8	1,5	2,3	1,6
ŽidStr	1,3	0,8	x	0,3	0,4	0,4	0,8	0,6	0,7	x	0,6	1,0	1,2	0,7	1,4	1,2	1,1	0,8
PZLR	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	0,2	x	x	0,0	6,3	1,7	0,6
ČSAK	0,8	1,3	0,4	0,5	0,7	x	0,3	x	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7	0,4	0,3	x	0,4	0,5
ČDMZS	0,0	0,1	x	x	x	x	0,3	x	x	x	0,1	0,8	1,1	0,8	1,5	x	0,7	0,3
DFSP	x	x	x	0,1	x	x	x	3,9	x	x	0,3	x	x	x	x	x	x	0,2
Nkom	0,1	0,1	x	0,2	0,2	x	0,1	x	x	x	0,1	x	0,7	x	x	0,1	0,2	0,1
ObčS	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	0,9	0,2	0,1
BdChLV	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	1,1	x	0,0	x	x	0,1	0,0
Celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Graf 6 Hlasy pro strany v % - 1925

Poznámka:

V položce „Ostatní“ jsou shrnuty výsledky stran, které jednotlivě získaly méně než 1 % hlasů

Proces přidělování mandátů ve třech skrutiniích sice zůstal, ale oproti roku 1920 se výrazně změnil. V prvním skrutiniu, opět prováděném na úrovni volebních krajů, strana obdržela tolik mandátů, kolikrát bylo krajské volební číslo obsaženo v počtu hlasů pro tuto stranu v rámci volebního kraje. Volební číslo bylo vypočteno jako podíl celkového počtu platných hlasů ve volebním kraji a počtu mandátů, zákonem určených tomuto kraji k rozdělení. Použita byla tedy Hareova metoda. Pro vstup stran do prvního skrutinia neexistovalo žádné omezení. Změnil se algoritmus výpočtu mandátů pro volební kraj č. 1 Praha, který byl pro tento účel rozdělen na dva dílčí kraje, Praha A a Praha B tak, že každý z nich byl tvořen určenými městskými částmi hl. m. Prahy a dalšími 22 soudními okresy volebního kraje (seskupených přibližně ve skupině „západ“ a „východ“). V rámci těchto dílčích krajů bylo rozdělováno vždy 24 mandátů (celkem jich měl kraj Praha přiděleno 48).

Zbytky hlasů jednotlivých stran ze všech volebních krajů byly dále zpracovány v ústřední volební komisi ve druhém a třetím skrutiniu. V těchto skrutiniích se na celorepublikové úrovni přidělovaly mandáty, které nebylo možné obsadit v prvním skrutiniu.

Změnil se algoritmus rozdělování mandátů ve druhém skrutiniu. V něm se přidělovaly mandáty jen těm stranám, které alespoň v jednom volebním kraji získaly nejméně jeden mandát a podaly kandidátní listinu pro druhé skrutinium. Součet všech zbytků hlasů těchto stran se vydělil prostým průměrem volebních čísel ze všech volebních krajů z prvního skrutinia. Výsledkem byl počet mandátů k rozdělení ve druhém skrutiniu. Pokud byl stejný nebo vyšší, než počet mandátů v prvním skrutiniu neobsazených, odpadalo třetí skrutinium. K přidělování mandátů druhého skrutinia stranám bylo využito opět jako v roce 1920 Hagenbach-Bischoffovy metody s případným dodatečným rozdělením mandátů stranám podle výše zbytků dělení počtu zbylých hlasů strany volebním číslem. Pokud byl počet mandátů k rozdělení ve druhém skrutiniu menší než počet mandátů v prvním skrutiniu neobsazených, prováděla ústřední volební komise třetí skrutinium.

Třetí skrutinium se oproti volbám v roce 1920 změnilo velice významně, složitým postupem se přiděloval počet mandátů nerozdělených ani v prvním ani ve druhém skrutiniu. Ústřední volební komise v něm rozdělila strany, které postoupily do druhého skrutinia, na dvě skupiny. Jednu skupinu (I.) tvořily strany, které měly na svých kandidátních listinách nadpoloviční většinu kandidátů jedné nebo více národnostních menšin (německé, polské, maďarské). Druhou skupinu (II.) tvořily ostatní strany. Podle stejných zásad byly rozdělené na skupinu A a B strany, které do druhého skrutinia nepostoupily. Do skupiny A se započítávaly jen takové strany, s nimiž národnostně stejné strany byly zařazeny ve skupině stran I. Ostatní strany se

započítávaly do skupiny B. Volební číslo bylo vypočteno metodou Hareovou ze souhrnu všech platných hlasů všech stran zařazených ve skupině A nebo B za všechny volební kraje. Podle něj se vypočítal příděl mandátů skupině stran I. nebo II. a následně jednotlivým stranám v těchto skupinách na základě počtu všech platných hlasů pro stranu za všechny volební kraje (viz § 53 zákona 205/1925).

VOLBY DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY NÁRODNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ ČSR
V ROCE 1925

Tabulka 20 První skrutinium ve volebních krajích České země

Volební kraj	Hlasy celkem	Krajské mandáty	Krajské volební číslo	Rozděleno v 1. skrutiniu	Nerozděleno celkem
Praha A	479 246	24	19 968	18	
Praha B	491 715	24	20 488	19	
Pardubice	260 259	11	23 659	6	
Hradec Králové	289 029	12	24 085	5	
Mladá Boleslav	429 488	17	25 264	11	
Česká Lípa	334 127	13	25 702	8	
Louny	443 249	17	26 073	10	
Karlovy Vary	291 096	12	24 258	8	
Pízeň	398 389	17	23 434	11	
České Budějovice	286 139	13	22 010	8	
Jihlava	225 112	9	25 012	3	
Brno	410 869	17	24 168	10	
Olomouc	428 149	17	25 185	9	
Uherské Hradiště	187 913	8	23 489	5	
Moravská Ostrava	477 825	19	25 148	12	
Celkem	5 432 605	230	x	143	87

Podrobné přehledy o výsledcích hlasování v jednotlivých soudních okresech podle volebních krajů jsou uvedeny v příloze č. 7 (tabulky č. 82 až 111).